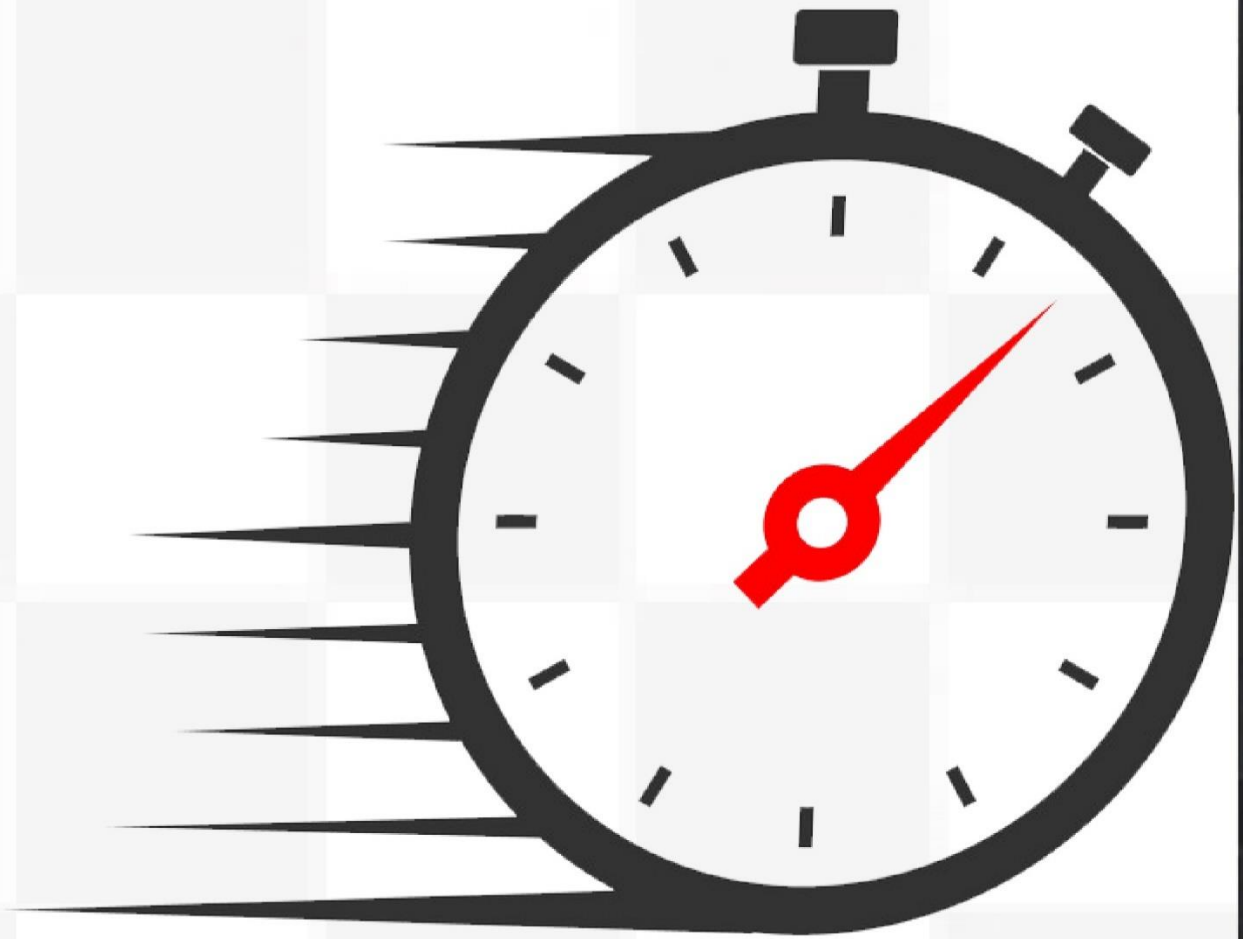

جزوه جمع بندی

فیزیک

کنکور ۱۴ صفر یک

درس نامه، خلاصه، جدول بندی و
تیپ بندی

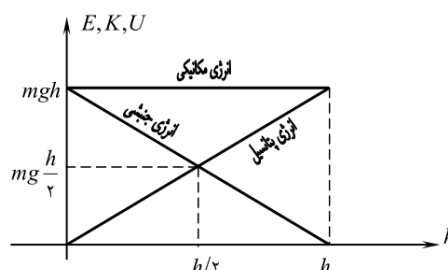
به قلم مهندس علی عاقلی

فصل دوم فیزیک دهم

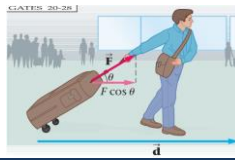
کار و انرژی (معمولا ۱ تست)

۲-۱ انواع انرژی

<p>برای جسمی با جرم m و تندی v رابطه انرژی جنبشی $K = \frac{1}{2}mv^2$ می باشد.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ مستقل از جهت حرکت یا جهت سرعت است. کمیتی نرده ای و همواره مثبت و واحدش ژوله! ✓ برای یک جسم با تندی ثابت، انرژی جنبشی ثابت است. پس ثابت بودن آن تابع تندی جسم می باشد. ✓ نمودار k بر حسب v به صورت سهمی است. ✓ رابطه انرژی جنبشی و تکانه (اندازه حرکت) مهم می باشد: $P = mV \rightarrow K = \frac{P^2}{2m}$ 	جنبشی
<p>توضیحات:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ این انرژی به شکل های مختلفی مثل گرانشی، کشسانی و الکتریکی می تواند باشد. ✓ این انرژی به دلیل موقعیت قرار گرفتن اجسام می باشد و یک انرژی نسبیه!!! ✓ (سنگ در ارتفاع به دلیل نیروی وزن در ارتفاع / فنر کشیده شده به دلیل نیروی کشسانی فنر / وجود نیروی دافعه یا جاذبه بین دو جسم باردار) ✓ به عبارت دیگر این انرژی به مکان اجسام یک سامانه نسبت به یکدیگر بستگی دارد. ✓ برخلاف انرژی جنبشی که به حرکت یک جسم وابسته است، ویژگی یک سامانه (دستگاه) است تا یک جسم منفرد! و ✓ وقتی انرژی پتانسیل یک سامانه کاهش می یابد، به شکل های دیگر از انرژی تبدیل می شود. ✓ سامانه ها: 	پتانسیل (ذخیره ای)
<p>۱) انرژی پتانسیل گرانشی در سامانه شخص - زمین: $U_g = mgh$</p> <p>خود انرژی پتانسیل گرانشی به انتخاب مبدا بستگی دارد و نسبی هستند. ولی تغییراتش به مبدا بستگی ندارد.</p>	
<p>۲) انرژی پتانسیل کشسانی در سامانه جرم - فنر: $U_e = \frac{1}{2}kx^2$</p> <p>حداکثر انرژی پتانسیل کشسانی زمانی در فنر ذخیره می شود که تندی جسم صفر باشد.</p>	
<p>۳) انرژی پتانسیل الکتریکی در سامانه دو جسم باردار</p>	
<p>مجموع دو انرژی جنبشی و پتانسیل $E = K + U$</p> <p>✓ پایستگی انرژی مکانیکی: $E_1 = E_2$ (اصطکاک و نیروی اتلافی نداریم)</p>	انرژی مکانیکی
<p>مجموع انرژی های ذرات تشکیل دهنده یک جسم است که هم به تعداد ذرات جسم و هم به انرژی هر ذره بستگی دارد. معمولا با گرم تر شدن یک جسم، انرژی درونی آن نیز افزایش می یابد.</p> <p>قانون پایستگی انرژی:</p> <p>در یک سامانه منزوی (سامانه ای که نه به محیط اطراف انرژی می دهد و نه می گیرد!)، مجموع کل انرژی ها پایسته می ماند، انرژی نه خلق میشه و نه نابود!</p>	انرژی درونی

اگر به جسمی نیروی F وارد بشه و آن را به اندازه d جابجا کنه، در واقع کار انجام شده است.

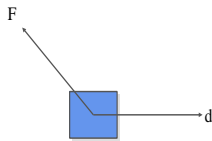

$$W = Fd \cos \theta$$

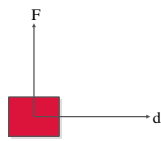
F : نیرو بر حسب نیوتن | d : جابجایی بر حسب متر | θ : زاویه بین F و d | W : واحدش ژوله $1 J = 1 N.m$

کار نیروهای محرک مثبت و کار نیروهای مقاوم حرکت منفی است.

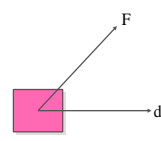
if $\theta > 90^\circ \rightarrow \cos \theta < 0 \rightarrow W < 0$

if $\theta = 90^\circ \rightarrow \cos \theta = 0 \rightarrow W = 0$

if $\theta < 90^\circ \rightarrow \cos \theta > 0 \rightarrow W > 0$

کار چیه؟

✓ سطح محصور نمودار $F-x$ برابر کار می باشد.

✓ گاهی اوقات برای یافتن جابجایی جسم باید از روابط حرکت شناسی استفاده کرد.

• جابجایی در حرکت یکنواخت (سرعت ثابت): $\Delta x = Vt$

• جابجایی در حرکت شتاب ثابت (فرمول های مستقل از سرعت، مستقل از سرعت اولیه و مستقل از شتاب، فرمول فرعی یا

تصادف)

نکات

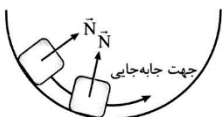
اگر نیرو به صورت $F = F_x i + F_y j$ به جسمی اعمال شود و جسم در مدت اثر این نیرو به اندازه $d = d_x i + d_y j$ جابجا شود:

این یعنی نیروی F_x در راستای d_x و نیروی F_y در راستای d_y وارد شده است. کار هریک را جدا جدا حساب کن:

$$W_x = F_x d_x, \quad W_y = F_y d_y \quad \xrightarrow{\text{Work is scalar}} \quad W_F = W_x + W_y = F_x d_x + F_y d_y$$

دو مولفه دار

(۱) کار نیروی عمودی سطح:

$$\theta = 90^\circ \Rightarrow \cos \theta = 0 \Rightarrow W_N = 0$$

کار نیروی عمودی سطح در حرکت جسم روی سطح شیب دار، حرکت جسم در راستای x روی یک سطح افقی صفر می باشد. اما این بدین معنی نیست که کار نیروی سطح همیشه صفر می باشد. برای مثال در حرکت آسانسور، کار نیروی عمودی سطح صفر نیست. ($W = F_N d \cos \theta$) در حرکت روی یک مسیر دایره ای شکل، کار نیروی عمودی سطح صفر می باشد (این نیرو عمود بر راستای حرکت می باشد).

کار های مهم

(۲) کار نیروی اصطکاک: برای اصطکاک داریم: $f_k = \mu_k N$. بنابراین کار نیروی اصطکاک برابر $W_{f_k} = -f_k l$ می باشد.

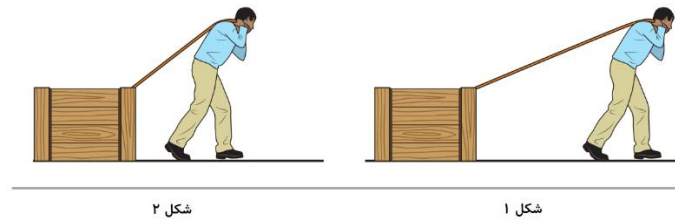
کار نیروی اصطکاک ممکنه مثبت هم باشه!

(۳) کار چند نیرو: $W_{total} = W_t = W_1 + W_2 + \dots = W_{F_{net}}$

یعنی کار نیروی کل = کار نیروی خالص = کار برآیند نیروها = مجموع کار نیروها

چند آیتمی ۱:

شخصی جسمی را یک بار با طنابی بلند (شکل ۱) و بار دیگر با طنابی کوتاه تر (شکل ۲) روی سطحی هموار می کشد.

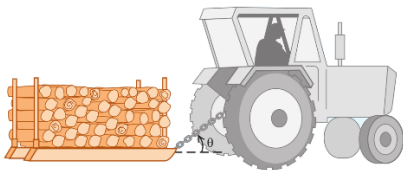
شکل ۲

شکل ۱

(اصطکاک را در هر دو حالت، ناچیز فرض کنید.)

	اگر جابه جایی و کاری که این شخص در هر دو بار روی جعبه انجام می دهد یکسان باشد. در کدام حالت، شخص نیروی بزرگ تری وارد کرده است.
	اگر جابه جایی و نیرویی که این شخص در هر دو بار روی جعبه انجام می دهد یکسان باشد. کار را مقایسه کنید.
	اگر نیروی شخص ثابت باشد، جابجایی و کار را مقایسه کنید.

تست ۱: مطابق شکل زیر سورتمه ای پر از هیزم را به اندازه ۲۰۰ متر جابجا می کند. اگر وزن کل سورتمه و بار آن ۸۰۰ کیلوگرم باشد و ضریب اصطکاک جنبشی بین سورتمه و سطح زمین برابر ۰/۵ باشد و تراکتور با نیروی ثابت ۱۰ کیلو نیوتن تحت زاویه ۳۷ درجه سورتمه را بکشد، کار کل انجام شده روی سورتمه چند مگا ژول می باشد؟ (۱) ۱/۴ (۲) ۲/۸ (۳) ۳/۴ (۴) ۸/۶

۲-۳ قضیه ها

بین کار کل انجام شده روی یک جسم و تغییر انرژی جنبشی آن رابطه ای وجود دارد که به قضیه کار-انرژی جنبشی معروف است.

کار کل انجام شده روی یک جسم با تغییر انرژی جنبشی آن برابر است.

$$W_t = \Delta K = K_p - K_1 = \frac{1}{2} m(v_p^2 - v_1^2)$$

$$W_t = \Delta K \rightarrow \begin{cases} V_p > V_1 \rightarrow K_p > K_1 \rightarrow \Delta K > 0 \rightarrow W_t \uparrow \rightarrow \Delta K \uparrow \\ V_p = V_1 \rightarrow K_p = K_1 \rightarrow \Delta K = 0 \rightarrow W_t = 0 \\ V_p < V_1 \rightarrow K_p < K_1 \rightarrow \Delta K < 0 \rightarrow W_t \downarrow \rightarrow \Delta K \downarrow \end{cases}$$

کار و انرژی جنبشی

$$\boxed{W_t = \Delta K}$$

(بحث تندی شد!)

(۱) این قضیه فقط برای حرکت مستقیم نیست. کار نیروی خالص یا کار نیروی کل در هر مسیری (مستقیم یا پیچ در پیچ) و در هر شرایطی برابر ΔK است.

(۲) کار نیروی خالص یا کار نیروی کل فقط به تندی اول و آخر مسیر بستگی دارد.

(گفتیم تندی: یعنی جهت حرکت جسم مهم نیست)

کار و انرژی پتانسیل گرانشی: (h جابجایی در راستای قائم است!)

(۱) هنگامی که جسم به سمت پایین حرکت می کند: ($W > 0 \leftarrow \theta = 0$)

$$\boxed{W_g = +mgh} \leftarrow W > 0 \xleftarrow{W=-\Delta U} \Delta U < 0 \xleftarrow{U_p < U_1} U \leftarrow \downarrow h$$

(۲) هنگامی که جسم به سمت بالا حرکت می کند: ($W < 0 \leftarrow \theta = 180$)

$$\boxed{W_g = -mgh} \leftarrow W < 0 \xleftarrow{W=-\Delta U} \Delta U > 0 \xleftarrow{U_p > U_1} U \leftarrow \uparrow h$$

کار و انرژی پتانسیل

$$\boxed{\Delta U_g = -W_g}$$

$$\boxed{\Delta U_E = -W_E}$$

$$\boxed{\Delta U_e = -W_e}$$

کار نیروی وزن به مسیر بستگی ندارد و برای هر مسیر دلخواهی برقرار است و همواره برابر منفی دلتا یو هستش!

$$\boxed{\Delta U_e = U_{e_p} - U_{e_1} = -W_e}$$

کار و انرژی پتانسیل کشسانی فنر:

اگر فنر از طول عادی اش دور بشه $W_e < 0 \leftarrow \Delta U > 0 \leftarrow \uparrow U_e$

اگر فنر به طول عادی اش نزدیک بشه $W_e > 0 \leftarrow \Delta U < 0 \leftarrow \downarrow U_e$

✓ یا اتلاف انرژی نداریم:

$$E = cte \rightarrow \boxed{K + U_g + U_E + U_e = cte} \rightarrow \boxed{E_1 = E_p}$$

$$\rightarrow K_1 + U_{g1} + U_{E1} + U_{e1} = K_p + U_{gp} + U_{Ep} + U_{ep}$$

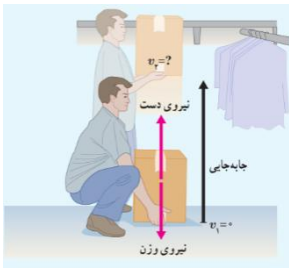
$$\boxed{\Delta K + \Delta U = 0} \rightarrow \boxed{\Delta K = -\Delta U}$$

✓ یا اتلاف انرژی داریم:

$$\boxed{\Delta E = W_f} \rightarrow \boxed{E_p - E_1 = W_f}$$

گرمای تولید شده: $\boxed{Q = -W_f}$

کار و انرژی مکانیکی

چند آیتمی ۱: شکل روبه رو شخصی را نشان می‌دهد که با وارد کردن نیروی ثابت ۱۵۰ نیوتن، جعبه‌ای به جرم ۱۰ کیلوگرم را از حال سکون در امتداد قائم جابه جا می‌کند.

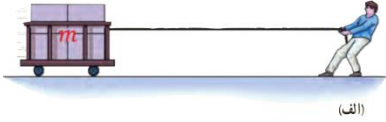
الف) کار کل انجام شده تا ارتفاع ۱/۵ متری را از دو روش حساب کنید.

ب) تندی نهایی جعبه در ارتفاع ۱/۵ متری را حساب کنید.

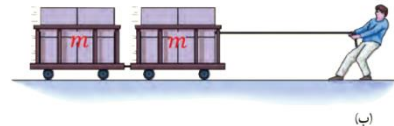
تست ۲:

در شکل‌های (الف) و (ب) جرم اربابه‌ها یکسان است. برای اینکه تندی اربابه‌ها از صفر به مقدار معین v برسد،

کار انجام شده در مورد ب چند برابر مورد الف است؟

(الف)

(ب)

۱) ۲

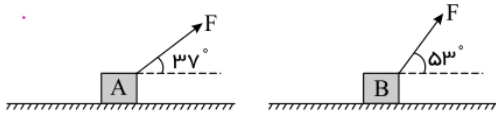
۲) ۸

۳) ۴

۴) ۶

تست ۳:

مطابق شکل دو جسم A و B را با دو نیروی ثابت و هم‌اندازه روی سطح افقی بدون اصطکاک، از حال سکون شروع به حرکت درمی‌آوریم. اگر جرم جسم A دو برابر جرم جسم B باشد، پس از عبور دو جسم از یک نقطه به فاصله یکسان از نقطه شروع حرکت آن‌ها، انرژی جنبشی و تندی جسم A به ترتیب از راست به چپ چند برابر انرژی جنبشی و تندی جسم B است؟

۱) ۱

۲) ۱

۳) ۴/۳

۴) ۴/۳

گزینه ۲

$$W_{t(A)} = K_{v(A)} - K_{i(A)} \Rightarrow Fd \cos 37^\circ = K_{v(A)} \Rightarrow K_{v(A)} = Fd \times 0.8$$

$$W_{t(B)} = K_{v(B)} - K_{i(B)} \Rightarrow Fd \cos 53^\circ = K_{v(B)} \Rightarrow K_{v(B)} = Fd \times 0.6$$

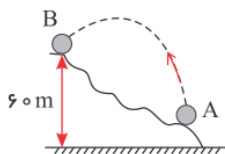
$$\frac{K_{v(A)}}{K_{v(B)}} = \frac{Fd \times 0.8}{Fd \times 0.6} = \frac{4}{3}, \quad \frac{K_{v(A)}}{K_{v(B)}} = \frac{m_A}{m_B} \times \left(\frac{v_{v(A)}}{v_{v(B)}}\right)^2 \Rightarrow \frac{4}{3} = 2 \times \left(\frac{v_{v(A)}}{v_{v(B)}}\right)^2$$

$$\Rightarrow \frac{v_{v(A)}}{v_{v(B)}} = \sqrt{\frac{2}{3}} = \frac{\sqrt{6}}{3}$$

تست ۴:

مطابق شکل، جسمی به جرم 3 kg را از نقطه A پرتاب می‌کنیم تا به نقطه B برسد. اگر قدر مطلق کار نیروی وزن در این جابجایی 450 J باشد، تغییرات انرژی پتانسیل گرانشی سامانه جسم و زمین در این جابجایی چند ژول و ارتفاع نقطه A از سطح زمین بر حسب متر به ترتیب از راست

به چپ کدام است؟ $(g = 10 \frac{N}{kg})$

۱) ۱۵، +۴۵۰

۲) ۴۵، -۴۵۰

۳) ۴۵، +۴۵۰

۴) ۱۵، -۴۵۰

پاسخ: گزینه ۴ جسم به سمت بالا حرکت کرده است، بنابراین:

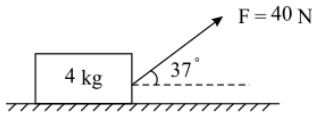
$$W_{mg} = -450 \text{ J} \Rightarrow \Delta U = -W_{mg} = 450 \text{ J}$$

$$\Delta U = U_B - U_A = mgh_B - mgh_A = 30 \times 60 - 30 \times h_A = 30(60 - h_A)$$

$$\Delta U = 450 \text{ J} \Rightarrow 30(60 - h_A) = 450 \text{ J} \Rightarrow h_A = 45 \text{ m}$$

تست ۵:

مطابق شکل زیر، به جرمی به جرم ۴ کیلوگرم روی سطح افقی نیروی $F = 40\text{ N}$ وارد می‌شود و پس از طی مسافت ۱٫۶ متر سرعتش از صفر به 4 m/s می‌رسد. نیروی اصطکاک چند نیوتون است؟ ($\cos 37^\circ = 0.8$)

۱۲

۳۲

۴

۲۰

$$d = 1.6\text{ m}$$

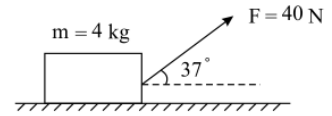
$$v_1 = 0, v_2 = 4\text{ m/s}$$

$$W_t = \Delta K \rightarrow W_F + \underbrace{W_{F_N}}_{\text{صفر}} + \underbrace{W_{mg}}_{\text{صفر}} + W_{f_k} = \frac{1}{2}m(v_2^2 - v_1^2)$$

$$\rightarrow Fd \cos 37^\circ + f_k d \cos 180^\circ = \frac{1}{2}m(v_2^2 - v_1^2)$$

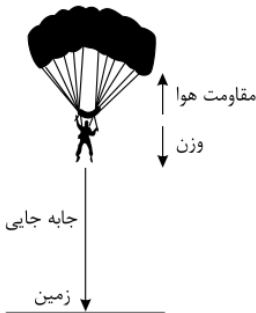
$$\rightarrow 40 \times 1.6 \times \frac{4}{5} + f_k \times 1.6 \times (-1) = \frac{1}{2} \times 4 \times (4^2) = 32$$

$$\rightarrow 51.2 - 1.6f_k = 32 \rightarrow \boxed{f_k = 12\text{ N}}$$

تست ۶:

چتربازی به جرم کل 100 kg از بالونی در ارتفاع 500 متر از سطح زمین با سرعتی به بزرگی $1.5\frac{m}{s}$ به بیرون بالون می‌پرد. اگر او با سرعتی به بزرگی $4.5\frac{m}{s}$ به زمین برسد، کار نیروی مقاومت هوا روی چترباز در طول مسیر سقوط چند کیلوژول است؟ ($g = 10\frac{m}{s^2}$)

-۹۰۰

-۵۰۰٫۹

-۵۰۰

-۴۹۹٫۱

$$\left\{ \begin{aligned} W_t = W_{mg} + W_{f_D} = \Delta K &\Rightarrow mgd \cos 0 + W_{f_D} = \frac{1}{2}m(v_2^2 - v_1^2) \\ \Rightarrow 1000 \times 500 \times (1) + W_{f_D} &= \frac{1}{2}(100)(4.5^2 - 1.5^2) \Rightarrow W_{f_D} = 50(20.25 - 2.25) - 5 \times 10^5 \\ &= -499100\text{ J} = -499.1\text{ kJ} \end{aligned} \right.$$

تست ۷:

گلوله‌ای را با تندی اولیه v در امتداد قائم به سمت بالا پرتاب می‌کنیم. هنگامی که ۴۰ درصد انرژی گلوله صرف غلبه بر مقاومت هوا می‌شود گلوله تا ارتفاع ۳ متری بالا می‌رود. v چند متر بر ثانیه است؟ ($g = 10\frac{N}{kg}$)

۳۰

۲۵

۱۵

۱۰

پاسخ: گزینه ۱ چون ۴۰ درصد انرژی مکانیکی گلوله در نقطه پرتاب، تلف می‌شود پس:

$$E_p - E_1 = W_f \xrightarrow{W_f = -0.4E_1} E_p - E_1 = -0.4E_1 \rightarrow E_p = 0.6E_1$$

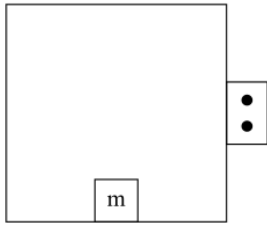
نقطه (۱) نقطه پرتاب است که گلوله دارای انرژی جنبشی است و نقطه (۲) همان نقطه اوج گلوله است که دارای انرژی پتانسیل گرانشی است پس:

$$mgh = 0.6 \times \frac{1}{2}mv^2 \xrightarrow{\text{طرفین تقسیم بر } m} gh = 0.6 \times \frac{1}{2} \times v^2 \rightarrow 10 \times 3 = 0.6 \times \frac{1}{2} \times v^2 \rightarrow v^2 = 100 \rightarrow v = 10\frac{m}{s}$$

تست ۸:

جسمی به جرم ۶۰ کیلوگرم درون آسانسوری قرار دارد و آسانسور پس از طی کردن مسافت ۹ متری به سمت بالا، تندی اش از $۲ \frac{m}{s}$ به

۸ $\frac{m}{s}$ می‌رسد. نیروی عمودی سطح چند نیوتون است؟ ($g = ۱۰ \frac{N}{kg}$)

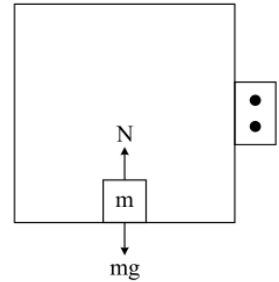
۷۲۰ **۲**

۴۰۰ **۱**

۹۵۰ **۴**

۸۰۰ **۳**

گزینه ۳ می‌دانیم کار کل بر جسم برابر است با:

$$W_T = \Delta K \rightarrow W_N + W_{mg} = \Delta K \quad (I)$$

$$W_{mg} = -mgh = -60 \times 10 \times 9 = -5400 J$$

$$\Delta K = \frac{1}{2}mv_f^2 - \frac{1}{2}mv_i^2 = \frac{1}{2}m(v_f^2 - v_i^2) = \frac{1}{2} \times 60 \times (8^2 - 2^2) \rightarrow \Delta K = 1800$$

$$\xrightarrow{(I)} W_N - 5400 = 1800 \rightarrow W_N = 7200 J$$

$$W_N = N \times d \times \cos \theta \rightarrow 7200 = N \times 9 \times \cos 0 \rightarrow N = 800 N$$

تست ۹:

گلوله‌ای را با تندی اولیه v در امتداد قائم به سمت بالا پرتاب می‌کنیم. هنگامی که ۴۰ درصد انرژی گلوله صرف غلبه بر مقاومت هوا

می‌شود گلوله تا ارتفاع ۳ متری بالا می‌رود. v چند متر بر ثانیه است؟ ($g = ۱۰ \frac{N}{kg}$)

۳۰ **۴**

۲۵ **۳**

۱۵ **۲**

۱۰ **۱**

پاسخ: گزینه ۱ چون ۴۰ درصد انرژی مکانیکی گلوله در نقطه پرتاب، تلف می‌شود پس:

$$E_p - E_1 = W_f \xrightarrow{W_f = -0.4E_1} E_p - E_1 = -0.4E_1 \rightarrow E_p = 0.6E_1$$

نقطه (۱) نقطه پرتاب است که گلوله دارای انرژی جنبشی است و نقطه (۲) همان نقطه اوج گلوله است که دارای انرژی پتانسیل گرانشی است پس:

$$mgh = 0.6 \times \frac{1}{2}mv^2 \xrightarrow{\text{طرفین تقسیم بر } m} gh = 0.6 \times \frac{1}{2} \times v^2 \rightarrow 10 \times 3 = 0.6 \times \frac{1}{2} \times v^2 \rightarrow v^2 = 100 \rightarrow v = 10 \frac{m}{s}$$

تست ۱۰:

گلوله‌ای به جرم $۴۰g$ با سرعت افقی که بزرگی آن $۳۰۰ \frac{m}{s}$ است، به دیواری برخورد می‌کند و پس از طی مسافت $۲۰cm$ داخل دیوار،

متوقف می‌شود. کار نیرویی که دیوار به گلوله وارد می‌کند، چند ژول است؟

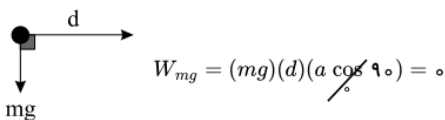
-۶۰۰ **۴**

-۶ **۳**

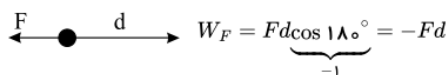
-۱۸۰۰ **۲**

-۱۸ **۱**

پاسخ: گزینه ۲ طبق فرض سؤال گلوله افقی حرکت می‌کند، پس کار نیروی وزن صفر است:

$$W_{mg} = (mg)(d)(\cancel{\cos 90^\circ}) = 0$$

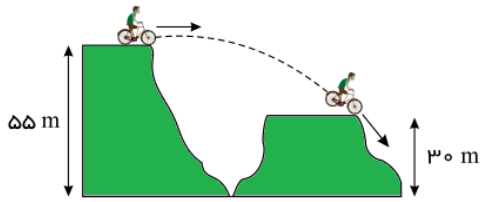
$$W_F = Fd \underbrace{\cos 180^\circ}_{-1} = -Fd$$

$$W_t = \Delta K \Rightarrow W_{mg} + W_F = \frac{1}{2}m(v^2 - v_0^2) \Rightarrow W_F = \frac{1}{2} \left(\frac{4}{100} \right) (0^2 - 300^2) \Rightarrow W_F = \frac{-2}{100} \times 9 \times 10^4 = -1800 J \Rightarrow W_F = -1800 J$$

تست ۱۱:

در شکل زیر، موتورسوار با سرعتی به بزرگی $۲۰ \frac{m}{s}$ از تپه اول جدا می‌شود. اگر تنها نیروی مؤثر، نیروی وزن باشد، بزرگی سرعت آن در لحظه رسیدن به تپه دوم، چند متر بر ثانیه است؟ ($g = ۱۰ \frac{m}{s^2}$)

۲۸ ۲۵ ۴۰ ۳۰

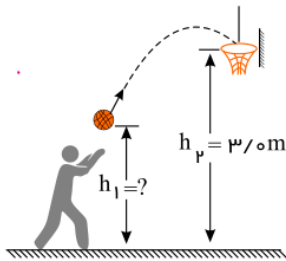
پاسخ: گزینه ۳

$$W_t = \Delta K \Rightarrow \begin{cases} W_{mg} = \Delta K \\ W_{mg} = -\Delta U_g \end{cases} \Rightarrow \Delta K = -\Delta U_g \Rightarrow \frac{1}{2}m(v_f^2 - v_i^2) = mg(h_i - h_f) \Rightarrow \frac{1}{2}(v_f^2 - 20^2) = 10 \times (55 - 30) = 250$$

$$\Rightarrow v_f^2 = 400 + 500 = 900 \Rightarrow v_f = 30 \frac{m}{s}$$

تست ۱۲:

در شکل زیر، ورزشکار توپ را با تندی (سرعت) اولیه $۶ \frac{m}{s}$ پرتاب می‌کند و اندازه سرعت توپ در لحظه ورود به سبد $۵ \frac{m}{s}$ است. فاصله نقطه پرتاب توپ تا سطح زمین (h_1) چند متر است؟ (مقاومت هوا ناچیز است و $g = ۱۰ \frac{m}{s^2}$ است.)

۲٫۴۵ ۲٫۴۶ ۲٫۵۵ ۲٫۶۴

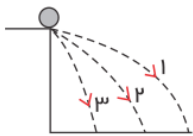
پاسخ: گزینه ۱

$$E_f = E_i \Rightarrow U_f + K_f = U_i + K_i \Rightarrow mgh_f + \frac{1}{2}mv_f^2 = mgh_i + \frac{1}{2}mv_i^2 \Rightarrow 10 \times 3 + \frac{1}{2} \times 25 = 10 \times h_1 + \frac{1}{2} \times 36 \xrightarrow{\times 2} 60 + 25$$

$$= 20h_1 + 36 \Rightarrow 20h_1 = 85 - 36 = 49 \Rightarrow h_1 = \frac{49}{20} = 2,45m$$

تست ۱۳:

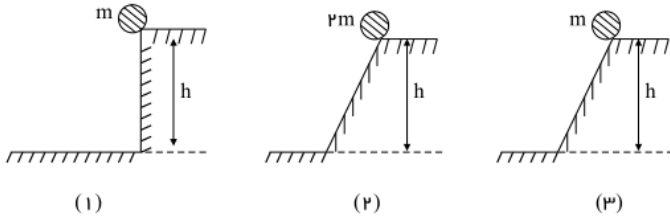
مطابق شکل روبه‌رو جسمی را از بالای یک ساختمان از سه مسیر متفاوت با تندی اولیه یکسان پرتاب می‌کنیم. کدام گزینه درباره کار نیروی وزن جسم تا رسیدن جسم به زمین و تندی برخورد جسم به زمین درست است؟ (اندازه نیروی مقاومت هوا در هر سه مسیر ثابت و برابر است.)

 $v_1 > v_2 > v_3$, $W_{mg_1} > W_{mg_2} > W_{mg_3}$
 $v_1 = v_2 = v_3$, $W_{mg_1} = W_{mg_2} = W_{mg_3}$
 $v_1 < v_2 < v_3$, $W_{mg_1} = W_{mg_2} = W_{mg_3}$
 $v_1 < v_2 < v_3$, $W_{mg_1} > W_{mg_2} > W_{mg_3}$ پاسخ: گزینه ۴ کار نیروی وزن به تغییر ارتفاع که در هر سه مسیر یکسان است بستگی دارد. بنابراین: $W_{mg_1} = W_{mg_2} = W_{mg_3}$

چون اندازه نیروی مقاومت هوا در هر سه مسیر برابر است و طول مسیر (۱) از (۲) و طول مسیر (۲) از (۳) بیش‌تر است کار نیروی اصطکاک در مسیر (۱) بیش‌تر از (۲) و در مسیر (۲) بیش‌تر از (۳) است. بنابراین انرژی جنبشی در انتهای مسیر (۳) بیش‌تر از (۲) و در (۲) بیش‌تر از (۱) است.

تست ۱۴:

مطابق شکل زیر، سه جسم از حالت سکون و ارتفاع h نسبت به سطح زمین رها می‌شوند. کدام گزینه تندی آنها در سطح زمین (v) و کار نیروی وزن روی آنها تا رسیدن به سطح زمین (W) را به درستی نشان می‌دهد؟ (از اثر مقاومت هوا و اصطکاک صرف نظر کنید.)

(۱) $W_1 = W_2 = W_3$, $v_1 = v_2 = v_3$

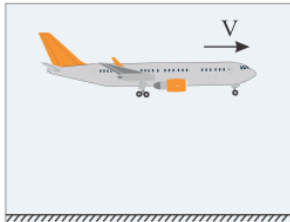
(۲) $W_1 = \frac{1}{2} W_2 = W_3$, $v_1 = \frac{\sqrt{2}}{2} v_2 = v_3$

(۳) $W_1 = \frac{1}{2} W_2 = W_3$, $v_1 = v_2 = v_3$

(۴) $W_1 = W_2 = W_3$, $v_1 = \frac{\sqrt{2}}{2} v_2 = v_3$

تست ۱۵:

اگر مطابق شکل هواپیمایی که با تندی $288 \frac{km}{h}$ در حرکت است، بسته‌ای به جرم 100 کیلوگرم را از ارتفاع 200 متری زمین رها کند و بسته با تندی $20 \frac{m}{s}$ به زمین برسد، کار نیروی مقاومت هوا در این جابجایی چه قدر بوده است؟ ($g = 10 \frac{N}{kg}$)

۱۰۰ kJ **۱**

۵۰۰ kJ **۲**

-۱۰۰ kJ **۳**

-۵۰۰ kJ **۴**

پاسخ: گزینه ۴ توجه کنید که تندی اولیه بسته صفر نیست و برابر تندی هواپیما است.

$$v_1 = 288 \frac{km}{h} = 80 \frac{m}{s}$$

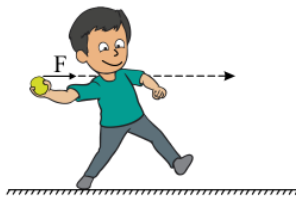
$$W_t = K_f - K_i \Rightarrow W_{mg} + W_f = \frac{1}{2} \times 100 \times (20)^2 - \frac{1}{2} \times 100 \times (80)^2$$

$$+ mg|\Delta h| + W_f = -300000 \Rightarrow 1000 \times 200 + W_f = -300000$$

$$\Rightarrow W_f = -500000 J = -500 kJ$$

تست ۱۶:

مطابق شکل شخصی جسمی به جرم 100 گرم را با نیروی ثابت $F = 15 N$ از حال سکون پس از 1.5 سانتی‌متر جابجایی افقی، پرتاب می‌کند. تندی جسم هنگام جدا شدن از دست شخص چند متر بر ثانیه است؟

$10\sqrt{2}$ **۲**

$5\sqrt{2}$ **۱**

$20\sqrt{2}$ **۴**

$15\sqrt{2}$ **۳**

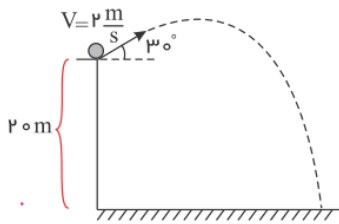
$$W_t = K_f - K_i \Rightarrow W_F + W_{mg} = K_f \Rightarrow Fd \cos 0^\circ = \frac{1}{2} m v_f^2$$

پاسخ: گزینه ۳

$$\Rightarrow 15 \times 1.5 \times 1 = \frac{1}{2} \times \frac{1}{100} \times v_f^2 \Rightarrow v_f = \sqrt{450} = 15\sqrt{2} \frac{m}{s}$$

تست ۱۷:

مطابق شکل جسمی به جرم ۱۰۰ گرم را از بالای یک بلندی به ارتفاع ۲۰ متر تحت زاویه 30° نسبت به راستای افقی با تندی $\frac{2m}{s}$ پرتاب می‌کنیم. اگر جسم با تندی $\frac{8m}{s}$ به زمین برسد، کار نیروی مقاومت هوا چند ژول است؟ ($g = 10 \frac{N}{kg}$)

- ۱) ۳
۲) -۳
۳) ۱۷
۴) -۱۷

پاسخ: گزینه ۴

$$W_t = K_f - K_i \Rightarrow W_f + W_{mg} = \frac{1}{2}m(v_f^2 - v_i^2)$$

$$\Rightarrow W_f + mg|\Delta h| = \frac{1}{2}m(v_f^2 - v_i^2) \Rightarrow W_f + 1 \times 20 = \frac{1}{2} \times \frac{100}{1000} (8^2 - 2^2) \Rightarrow W_f = -17J$$

نکته ۱: برخورد به فنر، بیشترین انرژی پتانسیل کشسانی فنر (حداکثر فشردگی فنر) در لحظه ای اتفاق می‌افتد که تندی جسم متصل به فنر صفر می‌شود.

تست ۱۸:

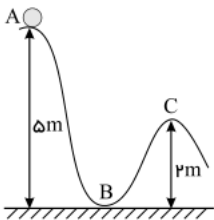
توپی به جرم ۰/۴۵ کیلوگرم با تندی ۸ متر بر ثانیه از نقطه A می‌گذرد. نیروی مقاومت هوا و نیروی اصطکاک در سطح تماس توپ با زمین، ۲۰ درصد انرژی جنبشی توپ را تا رسیدن به نقطه B تلف می‌کنند. تندی توپ در این نقطه؟

- ۱) ۶
۲) ۷
۳) ۸
۴) ۹

تست ۱۹:

مطابق شکل زیر، جسمی به جرم ۵۰۰ گرم مسیر ABC را طی می‌کند. اگر تندی جسم در نقطه A برابر با $\frac{2m}{s}$ و اتلاف انرژی در طول مسیر ABC برابر ۶ ژول باشد، تندی جسم در نقطه C چند متر بر ثانیه است؟ ($g = 10 \frac{N}{kg}$)

- ۱) $\sqrt{5}$
۲) $2\sqrt{5}$
۳) $\sqrt{10}$
۴) $2\sqrt{10}$

اگر سطح زمین را مبدأ پتانسیل در نظر بگیریم، داریم:

$$W_f = EC - EA \Rightarrow W_f = (KC + UC) - (KA + UA)$$

$$\Rightarrow W_f = \left(\frac{1}{2}mv_C^2 + mgh_C\right) - \left(\frac{1}{2}mv_A^2 + mgh_A\right)$$

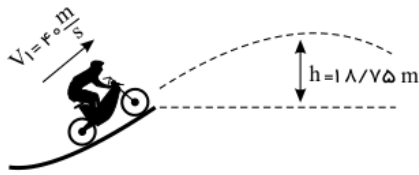
$$W_f = -6J, m = 500g = \frac{1}{2}kg$$

$$\rightarrow -6 = \frac{1}{2} \times \frac{1}{2} \times v_C^2 + \frac{1}{2} \times 10 \times 2 - \frac{1}{2} \times \frac{1}{2} \times 4 - \frac{1}{2} \times 10 \times 5$$

$$\rightarrow -6 = \frac{1}{4}v_C^2 + 10 - 1 - 25 \rightarrow v_C^2 = 40 \rightarrow v_C = 2\sqrt{10} \frac{m}{s}$$

تست ۲۰

مطابق شکل زیر، موتورسواری از انتهای سکویی، پرشی را با تندی اولیه $40 \frac{m}{s}$ انجام می‌دهد. اگر اصطکاک و مقاومت هوا را در طول مسیر حرکت موتورسوار نادیده بگیریم، موتورسوار با تندی چند متر بر ثانیه از بالاترین نقطه مسیرش عبور می‌کند؟

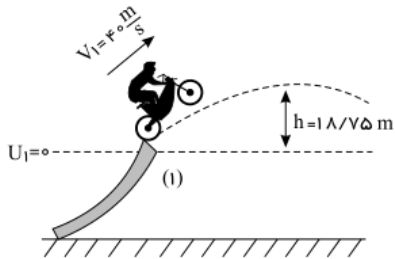
$$(g = 10 \frac{N}{kg})$$

$$40 \quad (1)$$

$$32 \quad (2)$$

$$35 \quad (3)$$

$$30 \quad (4)$$

$$(1) \quad \begin{cases} U_1 = 0 \\ K_1 = \frac{1}{2}mv_1^2 \end{cases}$$

$$(2) \quad \begin{cases} U_2 = mgh \\ K_2 = \frac{1}{2}mv_2^2 \end{cases}$$

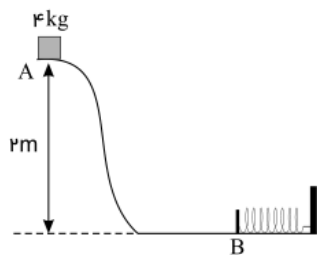
$$E_2 = E_1 \xrightarrow{E=U+K} K_2 + U_2 = K_1 + U_1$$

$$U_1 = 0, K_1 = \frac{1}{2}mv_1^2 \xrightarrow{U_2 = mgh, K_2 = \frac{1}{2}mv_2^2} \frac{1}{2}mv_2^2 + mgh = \frac{1}{2}mv_1^2 + 0 \xrightarrow{\text{با حذف } m \text{ از طرفین رابطه}} \frac{v_2^2}{2} + gh = \frac{v_1^2}{2}$$

$$\frac{v_1 = 40 \frac{m}{s}}{h = 18.75m} \xrightarrow{\frac{v_2^2}{2} + 10 \times 18.75 = \frac{1600}{2}} \frac{v_2^2}{2} + 375 = 1600 \Rightarrow v_2^2 = 1225 \Rightarrow v_2 = 35 \frac{m}{s}$$

تست ۲۱

جسمی به جرم $4kg$ مطابق شکل از نقطه A به ارتفاع $2m$ با تندی $10 \frac{m}{s}$ روی سطح پرتاب می‌شود و پس از پایین آمدن از سطح شیب‌دار، در نقطه B به فنر برخورد کرده و آن را می‌فشارد. اگر بیشینه انرژی پتانسیل فنر به $220J$ برسد، کار نیروی اصطکاک در کل مسیر چند ژول است؟ $(g = 10 \frac{m}{s^2})$

$$-60 \quad (1)$$

$$-80 \quad (2)$$

$$-200 \quad (3)$$

$$-220 \quad (4)$$

$$\Delta K = W_t \Rightarrow K_2 - K_1 = W_{mg} + \cancel{W_N} + W_f + W_{\text{فنر}}$$

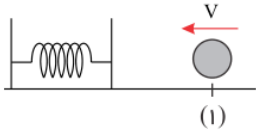
$$\Rightarrow \frac{1}{2}mV_2^2 - \frac{1}{2}mV_1^2 = mgh + 0 + W_f + (-\Delta U_{\text{فنر}})$$

$$\Rightarrow \frac{1}{2} \times 4 \times (0)^2 - \frac{1}{2} \times 4 \times 10^2 = 4 \times 10 \times 2 + 0 + W_f - 220$$

$$\Rightarrow -200 = 80 + W_f - 220 \Rightarrow W_f = -60J$$

تست ۲۲

جسمی به جرم 2kg مطابق شکل با تندی $v_1 = 4 \frac{m}{s}$ با عبور از نقطه (۱) با برخورد به فنر، حداکثر 10 ژول انرژی در فنر ذخیره می‌کند. کار نیروی اصطکاک بین جسم و سطح تا هنگامی که تندی گلوله به صفر می‌رسد چند ژول است؟

$$-10 \quad \text{۲}$$

$$-6 \quad \text{۱}$$

$$-26 \quad \text{۴}$$

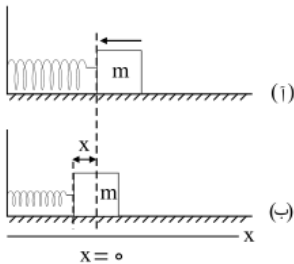
$$-16 \quad \text{۳}$$

$$E_f - E_1 = W_f \Rightarrow U_{e_f} - K_1 = W_f \Rightarrow 10 - \frac{1}{2} \times 2 \times (4)^2 = W_f \Rightarrow W_f = -6J$$

پاسخ: گزینه ۱

تست ۲۳

مطابق شکل زیر، جسمی به جرم 400 گرم با تندی $10 \frac{m}{s}$ به فنری افقی برخورد کرده و آن را تا بیشترین حد ممکن فشرده می‌کند. اگر بیشترین انرژی پتانسیل کشسانی ذخیره شده در سامانه جسم - فنر برابر با 15 ژول باشد، به ترتیب از راست به چپ، کار نیروی فنر روی جسم و کار نیروی اصطکاک روی جسم در این جابه‌جایی چند ژول است؟ (از جرم فنر صرف‌نظر شود).

$$15 \text{ و } -5 \quad \text{۱}$$

$$-15 \text{ و } -35 \quad \text{۲}$$

$$15 \text{ و } -35 \quad \text{۳}$$

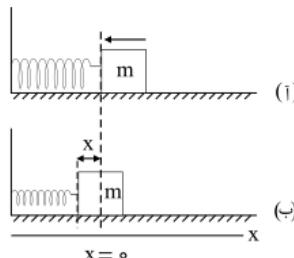
$$-15 \text{ و } -5 \quad \text{۴}$$

کار نیروی فنر روی جسم برابر با منفی تغییرات انرژی پتانسیل کشسانی فنر است. بنابراین هنگام بیشترین فشرده‌گی

$$W_e = -\Delta U_e = -15J$$

فنر داریم:

برای به‌دست آوردن کار نیروی اصطکاک با استفاده از قضیه کار - انرژی جنبشی داریم:

$$W_t = \Delta K$$

ابتدا W_t را به دست می‌آوریم:

$$W_t = \cancel{W_{mg}} + \cancel{W_N} + W_f + W_e \Rightarrow W_t = W_f + W_e$$

$$W_f + W_e = K_2 - K_1 \xrightarrow{K_2=0, m=400g=0.4kg, v_1=10 \frac{m}{s}} \xrightarrow{W_e=-15J} W_f - 15 = 0 - \frac{1}{2} \times 0.4 \times 10^2$$

$$W_f - 15 = -0.2 \times 100 \Rightarrow W_f - 15 = -20 \Rightarrow W_f = 15 - 20 = -5J$$

تست ۲۴:

مطابق شکل، جسمی به جرم ۲kg را از نقطه A در فاصله ۵ متری از فنر رها می‌کنیم. جسم به فنر برخورد می‌نماید، آن را تا نقطه B فشرده می‌کند و برای یک لحظه متوقف می‌شود. اگر کار نیروی فنر تا لحظه توقف ۱۱۰J باشد، فنر چند سانتی‌متر فشرده شده

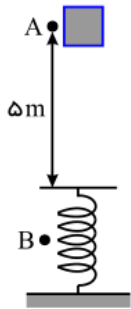
است؟ $(g = ۱۰ \frac{m}{s^2})$

۲۰ (۱)

۳۰ (۲)

۴۰ (۳)

۵۰ (۴)

$$W_t = \Delta K$$

$$W_{\text{وزن}} + W_{\text{فنر}} = K_2 - K_1$$

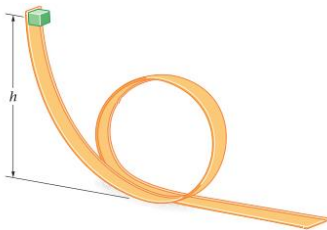
$$W_{\text{وزن}} = -W_{\text{فنر}}$$

$$mg(\Delta + x) = -(-110) \Rightarrow 20 \times (\Delta + x) = 110 \Rightarrow \Delta + x = 5,5 \Rightarrow x = 0,5\text{m} = 50\text{cm}$$

تست ۲۵:

جرم m از ارتفاع مشخص $h=۱۰\text{m}$ روی سطح بدون اصطکاکی رها و سپس وارد حلقه‌ای به قطر ۵ متر می‌شود. در نهایت پس از یک دور زدن در حلقه

از آن خارج می‌شود. تندی جسم در پایین ترین نقطه حلقه چند برابر تندی جسم در بالای حلقه می‌باشد؟

۲√۵ (۴)

۱۰√۵ (۳)

۲۰ (۲)

۱۰ (۱)

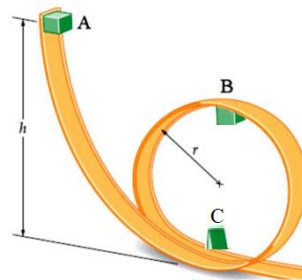
با نوشتن پایستگی انرژی بین دو نقطه A و B داریم:

$$K_B + U_B = K_A + U_A$$

$$\frac{1}{2}mv_B^2 + mgd = 0 + mgh$$

$$\frac{1}{2}mv_B^2 = mg(h-d)$$

$$v_B = \sqrt{2g(h-d)} = \sqrt{2 \times 10 \times (10-5)} = 10 \frac{m}{s}$$

با نوشتن پایستگی انرژی بین دو نقطه A و C داریم:

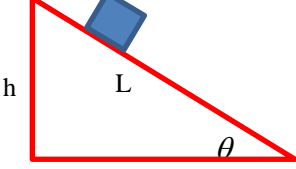
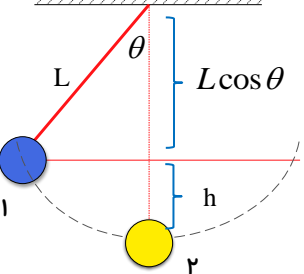
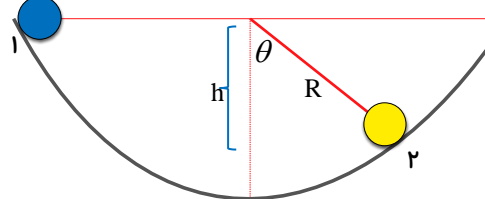
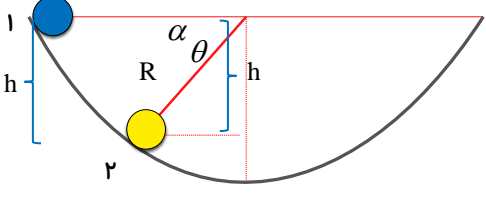
$$K_C + U_C = K_A + U_A$$

$$\frac{1}{2}mv_C^2 + 0 = 0 + mgh$$

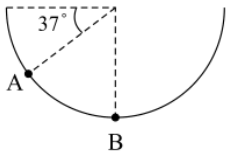
$$\frac{1}{2}mv_C^2 = mgh$$

$$v_C = \sqrt{2gh} = \sqrt{2 \times 10 \times 10} = 20 \frac{m}{s}$$

۲-۳-۱ تیپ مسائل معروف

<p>در سطوح افقی نیروی وزن بر جابجایی عمود است، بنابراین کاری انجام نمی دهد.</p>	<p>کار نیروی وزن در سطوح افقی</p>
<p>$W = \pm mgh$</p> <p>در حرکت رو به بالا : - در حرکت رو به پایین : + h : ارتفاع قائم بین نقطه ی ابتدا و انتها (کار انجام شده به مسیر حرکت بستگی ندارد و فقط ارتفاع قائم بین ابتدا و انتها مهم است.)</p>	<p>کار نیروی وزن در راستای قائم</p>
 <p>$h = L \sin \theta$</p>	<p>سطح شیبدار</p>
 <p>$h = L - L \cos \theta$</p> <p>$E_1 = E_2 \rightarrow \frac{1}{2} m V_1^2 + mgh = \frac{1}{2} m V_2^2 + 0$</p> <p>$\rightarrow V_2 = V_{Max} = \sqrt{V_1^2 + 2gL(1 - \cos \theta)}$</p>	<p>آونگ از ۱ به ۲</p>
 <p>$h = R \cos \theta$</p>	 <p>$h = R \cos \theta, h = R \sin \alpha$</p>
<p>در نیم کره</p>	

چند آیتی: جسمی به جرم ۱۰۰ گرم درون نیم کره صیقلی به شعاع ۳۰ سانتی متر به پایین می لغزد.

(۱) کار نیروی وزن جسم از A تا B چند ژول است؟

(۲) تغییرات انرژی پتانسیل گرانشی در این جابجایی چند ژول است؟

(۳) کار نیروی عمودی سطح؟

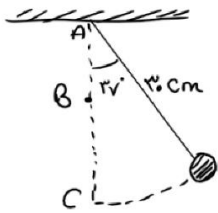
(۴) کار نیروی سطح از A تا B؟

تست ۲۶:

آونگی به طول ۳۰ سانتی متر را به اندازه ۳۷ درجه منحرف کرده و در نهایت رها می کنیم. نخ آونگ در لحظه عبور از وضع تعادل در

نقطه B که ۱۸ سانتی متر زیر نقطه A می باشد، به میخی برخورد می کند. اگر از مقاومت هوا صرف نظر کنیم، زاویه ی انحراف از وضع تعادل در طرف

دیگر آونگ چند درجه است؟

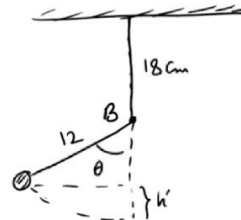
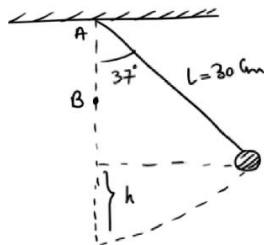

(۱) ۳۷

(۲) ۶۰

(۳) ۳۰

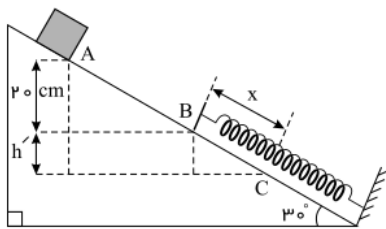
(۴) ۵۳

تست ۲۷:

جسمی به جرم ۲ کیلوگرم روی سطح شیبدار با اصطکاک ناچیز به سمت پایین می لغزد و با سرعت 2 m/s از نقطه A عبور کرده و در نقطه

B به فنر برخورد می کند. اگر حداکثر فشردگی فنر x و بیشینه انرژی ذخیره شده در فنر ۱۰ ژول باشد، x چند سانتی متر است؟ ($g = 10\text{ m/s}^2$)

۱۰

۲۰

۳۰

۴۰

پاسخ: گزینه ۲

$$\text{پایستگی انرژی مکانیکی: } E_A = E_C \Rightarrow mgh_A + \frac{1}{2}mV_A^2 = U_e$$

$$\Rightarrow 2 \times 10 \times (0.2 + x \sin 30^\circ) + \frac{1}{2} \times 2 \times 2^2 = 10$$

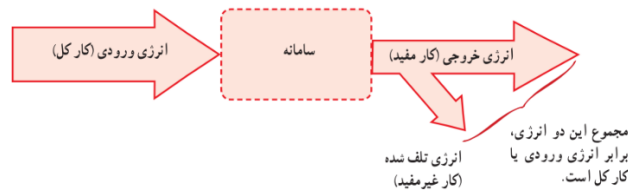
$$20(0.2 + \frac{x}{2}) + 4 = 10 \Rightarrow x = 0.2\text{ m} = 20\text{ cm}$$

۲-۴ توان متوسط

تراکتور! گاوا! ← هر دو زمین را شخم بزنند ← یکی ۱ ساعت، یکی ۱ روز ← تفاوت در زمان است! یکی سریع تره.
آهنگ انجام کار یا توان انجام کار ← به زمان وابسته است:

$\bar{P} = \frac{W}{t} \rightarrow \bar{P} = FV \cos \theta$		
t : زمان و واحد آن ثانیه است.	W : کار و واحد آن ژول	P : توان انجام کار و واحد آن وات ($\frac{J}{s}$) واحد دیگر اسب بخار می باشد ($1 hp = 746 W$)

هر چه توان یک وسیله بیشتر باشد: یعنی کار معینی را در زمان کمتری انجام داده است. یا در زمان معینی کار بیشتری را انجام داده است.
بازده ۲-۵

$$Ra = \frac{E_{out}}{E_{in}} = \frac{khorooji}{Voroodi} = \frac{Mofid}{koll}$$

بازده: نسبت کار مفید به انرژی ورودی!

برای محاسبه بازده بر اساس درصد کفایت در ۱۰۰ ضرب کنیم!

توان مفید: توانی که با فرمول به دست می آید، صورت

توان کل یا ورودی: توان مصرفی: توان دستگاه: توان پمپ: توان موتور: توان اسمی

تست ۲۸

پمپ آبی در هر دقیقه ۳ مترمکعب آب رودخانه‌ای را به نقطه‌ای منتقل می‌کند که ارتفاع آن تا سطح آب رودخانه ۲۴ متر است. اگر توان ورودی پمپ ۲۰ کیلووات باشد، بازده پمپ چند درصد است؟ ($g = 10 \frac{m}{s^2}$ و $\rho_{\text{آب}} = 1 \frac{g}{cm^3}$)

۳۰

۴۰

۶۰

۷۰

پاسخ: گزینه ۲

$$\left\{ \begin{array}{l} Ra = \frac{P_{\text{خروجی}}}{P_{\text{ورودی}}} \text{ و } \rho = 1000 \frac{kg}{m^3} = \frac{m}{v} = \frac{m}{3m^3} \Rightarrow m = 3000kg \\ \text{درصد } 60 \text{ یا } \frac{6}{10} = \frac{12kW}{20kW} = Ra \Rightarrow P_{\text{خروجی}} = 12kW \\ P_{\text{ورودی}} = 20kW \text{ و } P_{\text{خروجی}} = \frac{mgh}{t} = \frac{(3000 \times 10 \times 24)J}{60s} = 50 \times 240W \end{array} \right.$$

تست ۲۹

ارتفاع یک سد خاکی ۱۵۰ متر است. در پایین این سد مولدی با توان ۱۵۰ MW برق تولید می‌کند. اگر ۷۵ درصد کار نیروی وزن آب به انرژی الکتریکی تبدیل شود، در هر ثانیه چند مترمکعب آب روی پره‌های توربین ریخته شده است؟

$$(g = 10 \frac{N}{kg}, \rho_{\text{آب}} = 1000 \frac{kg}{m^3})$$

۴۰

۴۵

۴۰۰

۴۵۰

پاسخ: گزینه ۲

$$E = \frac{75}{100} W_{mg} = \frac{75}{100} mg |\Delta h| = \frac{3}{4} \times m \times 10 \times 150 = 1125m$$

$$P = \frac{W}{\Delta t} \Rightarrow 150 \times 10^6 = \frac{1125m}{1} \Rightarrow m = \frac{4}{3} \times 10^5 kg$$

$$\rho = \frac{m}{V} \Rightarrow 1000 = \frac{\frac{4}{3} \times 10^5}{V} \Rightarrow V = \frac{400}{3} m^3$$

۱ یک ماشین بالابر، برای بالا بردن وزنه‌ای به جرم 50 kg تا ارتفاع معینی از سطح زمین 2000 J انرژی مصرف می‌کند. اگر این وزنه از ارتفاع فوق بدون سرعت اولیه در شرایط خلأ رها شود، با تندی $8\frac{m}{s}$ به زمین می‌رسد. بازده این ماشین چند درصد است؟ $(g = 10\frac{N}{kg})$

۱) ۵۵   ۲) ۶۰   ۳) ۷۵   ۴) ۸۰   سراسری - ۱۴۰۰

پاسخ: گزینه ۴ گام اول: چون شرایط خلأ است، انرژی مکانیکی جسم هنگام رسیدن به سطح زمین با انرژی مکانیکی وزنه در ارتفاع h از سطح زمین (که توسط بالابر به این ارتفاع رسانده شده) برابر است، پس:

$$E = mgh = \frac{1}{2}mV^2 = \frac{1}{2} \times 50 \times 8^2 = 1600\text{ J}$$

تندی جسم هنگام برخورد به زمین

گام دوم: این بالابر 2000 J انرژی مصرف کرده و در عوض به جسم 1600 J انرژی تزریق کرده و احتمالاً مابقی آن تلف شده!

$$\text{بازده} = \frac{\text{انرژی خروجی}}{\text{انرژی ورودی}} \times 100 = \frac{1600\text{ J}}{2000\text{ J}} \times 100 = 80\%$$

۲ هواپیمایی به جرم 60 تن با تندی $80\frac{m}{s}$ از باند فرودگاه بلند می‌شود و در مدت یک دقیقه تندی آن دو برابر می‌شود و به ارتفاع 600 متری از سطح زمین می‌رسد. در این یک دقیقه، کار نیروی وزن روی هواپیما چند ژول است و انرژی مکانیکی هواپیما چند ژول افزایش می‌یابد؟

سراسری - ۱۴۰۰ $(g = 10\frac{N}{kg})$

۱) 9.36×10^8 و 3.6×10^8 ۲) 2.16×10^8 و -3.6×10^8

۳) 2.16×10^8 و 3.6×10^8 ۴) 9.36×10^8 و -3.6×10^8

پاسخ: گزینه ۴ گام اول: می‌دانیم کار نیروی وزن:

$$W_{\text{وزن}} = -mg\Delta h = -(60 \times 10^3)(10)(600) = -3.6 \times 10^8\text{ J} \Rightarrow W_{\text{وزن}} = -3.6 \times 10^8\text{ J}$$

گام دوم:

$$E = U + K \Rightarrow \Delta E = \Delta U + \Delta K = mg\Delta h + \frac{1}{2}m(160^2 - 80^2) \Rightarrow \Delta E = 3.6 \times 10^8 + \frac{1}{2} \times (60 \times 10^3) \times (25600 - 6400)$$

$$\Rightarrow \Delta E = 3.6 \times 10^8 + \frac{576 \times 10^6}{2} = 9.36 \times 10^8\text{ J} \Rightarrow \Delta E = 9.36 \times 10^8\text{ J}$$

۳ اگر تندی جسمی در یک مسیر ثابت بماند، کدام موارد الزاماً درست است؟

الف) کار نیروی خالص وارد بر جسم صفر است.   خارج از کشور - ۱۴۰۰

ب) انرژی مکانیکی جسم ثابت می‌ماند.

پ) نیروی خالص وارد بر جسم صفر است.

۱) الف   ۲) پ   ۳) الف و ب   ۴) ب و پ

پاسخ: گزینه ۱ با توجه به قضیه کار و انرژی جنبشی با ثابت ماندن تندی جسم، انرژی جنبشی نیز ثابت مانده، سپس تغییر انرژی جنبشی همینطور کار نیروی خالص وارد بر آن صفر است.

گزینه ب صحیح نیست چون ممکن است در اثر یک نیروی ناپایدار مانند اصطکاک و ... جسم با تندی ثابت حرکت کند (یا روی سطح شیبدار حرکت کند و ...) که در این صورت انرژی مکانیکی آن ثابت نمی‌ماند.

گزینه پ صحیح نیست چون ممکن است جسم روی مسیر خمیده حرکت کند که در اینصورت حرکت به دلیل تغییر جهت سرعت و در نتیجه به دلیل تغییر سرعت، یک حرکت شتابدار است.

۴ اگر شهاب سنگی به جرم $2.1 \times 10^4\text{ kg}$ با تندی $8\frac{km}{s}$ به زمین برخورد کند، انرژی جنبشی آن در لحظه برخورد، معادل انرژی حاصل از انفجار چند تن TNT است؟ (انرژی حاصل از انفجار هر تن TNT برابر $4.2 \times 10^9\text{ J}$ است.)

خارج از کشور - ۱۴۰۰

۱) ۱۶   ۲) ۳۲   ۳) ۱۶۰   ۴) ۳۲۰

پاسخ: گزینه ۳

$$K = \frac{1}{2}mv^2 = \frac{1}{2} \times 2.1 \times 10^4 \times (8000)^2 \rightarrow K = 32 \times 2.1 \times 10^{10}\text{ J}$$

حال با یک تناسب ساده داریم:

$$\frac{1\text{ Ton TNT}}{x=?} \mid \frac{4.2 \times 10^9\text{ J}}{32 \times 2.1 \times 10^{10}\text{ J}} \rightarrow x = \frac{32 \times 2.1 \times 10^{10}}{4.2 \times 10^9} \rightarrow x = 160$$

پرسش ۲-۴

شخصی توپ در حال حرکتی را با دست خود می‌گیرد (شکل روبه رو). پس از توقف توپ، انرژی جنبشی آن کجا رفته است؟
انرژی جنبشی توپ در اثر برخورد با مولکول‌های هوا و سرانجام برخورد با دست، باعث بالا رفتن انرژی درونی محیط اطراف و دست می‌شود.

تمرین ۹ کتاب: ماهواره‌ها در مدارهای معین و با تندی ثابتی دور زمین می‌چرخند. حرکت یک ماهواره به دور زمین (شکل الف) را می‌توان مطابق شکل (ب) مدل سازی کرد. همان طور که دیده می‌شود نیروی خالصی (نیروی وزن) همواره بر ماهواره وارد می‌شود. چگونه امکان دارد با وجود وارد شدن این نیرو به ماهواره، انرژی جنبشی آن ثابت بماند؟

نیروی خالص وارد بر ماهواره عمود بر جهت جابه‌جایی است، پس کار کل ماهواره صفر است. از طرفی با توجه به قضیه کار و انرژی، $W_t = \Delta K$ ، تغییرات انرژی جنبشی نیز صفر است، پس انرژی جنبشی ماهواره و سرعت آن ثابت می‌ماند.

تمرین ۷ کتاب:

اگر مطابق شکل روبه رو سطلی را در دست نگه دارید، آیا نیروی دست شما هنگامی که با تندی ثابت در مسیر افقی قدم می‌زنید روی سطل کاری انجام می‌دهد؟ اگر تندی حرکت شما در طول مسیر کم و زیاد شود چطور؟ پاسخ خود را در هر مورد توضیح دهید.

به سطل، نیرویی برابر با وزن سطل و رو به بالا به وارد می‌کنیم. چون سطل با تندی ثابت حرکت می‌کند، شخص نیرویی در جهت افقی به آن وارد نمی‌کند. از طرفی زاویه بین نیروی F و جابه‌جایی d ، 90° درجه است.

اگر تندی متغیر باشد، شتاب و در نتیجه نیروی خالصی در راستای جابه‌جایی به سطل وارد خواهد شد. این نیرو روی سطل کار

انجام می‌دهد.

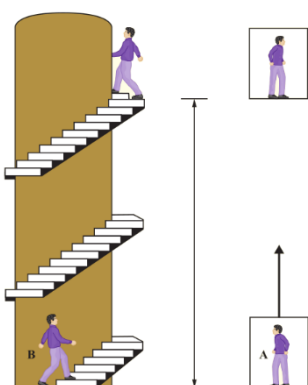
تمرین ۱۱ کتاب:

الف) در طبقه سوم، انرژی پتانسیل گرانشی (نسبت به زمین) شخص A از شخص B کمتر است، زیرا آرام‌تر بالا رفته است. **نادرست**

ب) انرژی پتانسیل گرانشی (نسبت به زمین) شخص A کمتر از شخص B است، زیرا برای رسیدن به طبقه سوم ساختمان مسافت کمتری پیموده است. **نادرست**

پ) کار نیروی وزن برای هر دو شخص در طول مسیر یکسان است. **درست**

ت) انرژی پتانسیل گرانشی هر دو شخص در طبقه سوم ساختمان یکسان است. **درست**

راهنمای پرسش‌ها و مسئله‌های فصل ۲

۱

$$m_{\text{شهاب سنگ}} = 1/35 \times 10^5 \text{ kg}$$

$$v_{\text{شهاب سنگ}} = 4/12 \text{ km/s} = 4/12 \times 10^3 \text{ m/s}$$

$$K_{\text{شهاب سنگ}} = \frac{1}{2} mv^2 = \frac{1}{2} (1/35 \times 10^5 \text{ kg}) (4/12 \times 10^3 \text{ m/s})^2 = 11/5 \times 10^{11} \text{ J}$$

$$m_{\text{هوایما}} = 7/25 \times 10^4 \text{ kg}$$

$$v_{\text{هوایما}} = 936 \text{ km/h} = (936 \text{ km/h}) \times \left(\frac{10^3 \text{ m}}{1 \text{ km}}\right) \times \left(\frac{1}{3600} \frac{\text{h}}{\text{s}}\right) = 2/60 \times 10^2 \text{ m/s}$$

$$K_{\text{هوایما}} = \frac{1}{2} mv^2 = 7/25 \times 10^4 \text{ kg} \times (2/60 \times 10^2 \text{ m/s})^2 = 24/5 \times 10^8 \text{ J}$$

$$\frac{K_{\text{شهاب سنگ}}}{K_{\text{هوایما}}} = \frac{11/5 \times 10^{11} \text{ J}}{24/5 \times 10^8 \text{ J}} = \frac{11500 \times 10^4 \text{ J}}{24/5 \times 10^8 \text{ J}} \approx 469$$

$$K_{\text{شهاب سنگ}} \approx 470 K_{\text{هوایما}}$$

۲

$$m = 1/40 \times 10^4 \text{ kg}$$

$$v = 12/0 \text{ km/s} = (12/0 \text{ km/s}) \left(\frac{10^3 \text{ m}}{1 \text{ km}}\right) = 12/0 \times 10^3 \text{ m/s}$$

$$K = \frac{1}{2} mv^2 = \frac{1}{2} \times 1/40 \times 10^4 \text{ kg} \times (12/0 \times 10^3 \text{ m/s})^2 = 101 \times 10^{14} \text{ J}$$

اگر بخواهیم مقایسه‌ای با انرژی آزاد شده توسط هر تن TNT داشته باشیم، داریم:

$$\frac{101 \times 10^{14} \text{ J}}{4/18 \times 10^9 \text{ J}} = \frac{101}{4/18} \times 10^5 \approx 2/4 \times 10^6$$

یعنی تقریباً انرژی آن معادل دو نیم میلیون تن TNT بوده است.

۳

$$W_t = \Delta K$$

$$W_t = K_f - K_i$$

$$\text{حالت الف) } W_t = \frac{1}{2} mv^2$$

$$\text{حالت ب) } W_t' = \frac{1}{2} (2m)v^2$$

$$\frac{W_t}{W_t'} = \frac{\frac{1}{2} (2)mv^2}{\frac{1}{2} mv^2} = 2$$

کار انجام شده در حالت (ب) باید دو برابر حالت (الف) باشد.

۴

$$m = 150 \text{ g} = (150 \text{ g})(1000 \text{ kg/g}) = 150 \times 10^{-3} \text{ kg}$$

$$F = 750 \text{ N}, d = 1/5 \text{ m}, W_f = \Delta K$$

از کار مقاومت هوا صرف نظر می کنیم

$$Fd \cos \theta = K_f - K_i$$

$$750 \text{ N} \times 1/5 \text{ m} = \frac{1}{2} \times 150 \times v^2$$

$$\Rightarrow v = \sqrt{1/50 \times 10^3} \Rightarrow v = 39 \text{ m/s}$$

۵

بله. با توجه به رابطه کار-انرژی جنبشی داریم

$$W_f = K_f - K_i$$

اگر W_f منفی باشد به این معنی است که $K_i > K_f$ یعنی تندی

جسم کاهش پیدا کرده است و این اتفاق زمانی برقرار است که

یک خودرو ترمز می گیرد.

۶

$$W_f = K_f - K_i = \frac{1}{2} mv^2$$

$$W_f = \Delta K$$

$$W_f = K_f - K_i$$

$$W_f = \frac{1}{2} m(3v)^2 = 9\left(\frac{1}{2} mv^2\right) = 9W_i$$

در نتیجه باید ۹ برابر کار انجام شود.

۷

خیر. زیرا نیروی دست ما بر جابه جایی عمود است.

در حالتی که تندی تغییر کند چون زاویه نیروی دست ما با راستای جابه جایی عمود نمی ماند بنابراین کار انجام خواهد شد. توجه کنید که

از منظر انرژی، وقتی روی جسمی کار انجام می شود یا انرژی جنبشی، یا انرژی پتانسیل و یا هر دوی آنها می تواند تغییر کند.

۸

$$m = 150 \text{ g} = (150 \text{ g})\left(\frac{\text{kg}}{1000 \text{ g}}\right) = 150 \times 10^{-3} \text{ kg}$$

$$h = 180 \text{ m}, v = 12 \text{ m/s}$$

در مرحله اول این کار برابر منهای کار نیروی وزن است و در حالت دوم برابر تغییرات انرژی جنبشی جسم.

$$\text{مرحله اول } W_f = mgh = 150 \times 10^{-3} \text{ kg} \times 9.8 \text{ N/kg} \times 180 \approx 2/6 \times 10^2 \text{ J}$$

$$\text{مرحله دوم } W_f = \Delta K = K_f - K_i = \frac{1}{2} mv^2 = \frac{1}{2} \times 150 \times 10^{-3} \text{ kg} \times (12 \text{ m/s})^2 \approx 11 \text{ J}$$

کار کل برابر مجموع این دو مقدار است.

$$W_{\text{کل}} = 2/6 \times 10^2 \text{ J} + 11 \text{ J} = 271 \text{ J}$$

۹

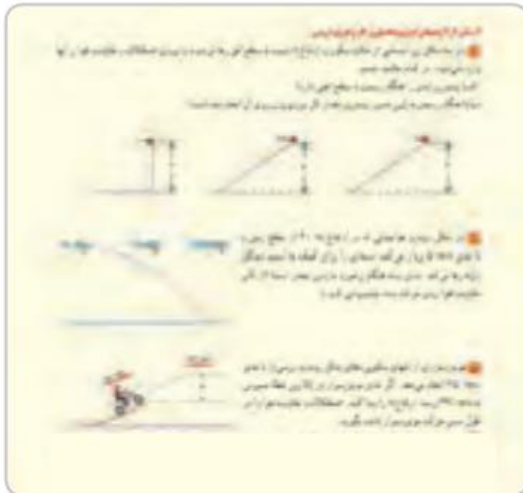
چون این نیرو بر مسیر حرکت ماهواره همواره عمود است؛ بنابراین کاری روی ماهواره انجام نمی دهد. بنابراین انرژی جنبشی

ماهواره ثابت می ماند.

۱۰ انرژی جنبشی جسم همواره مقداری مثبت است. پرسش کتاب در خصوص انرژی پتانسیل، معطوف به انرژی پتانسیل گرانشی است که با جزئیات بیشتری بررسی شده است. اما انرژی پتانسیل گرانشی یک سامانه، به مبدأ که در نظر می گیریم بستگی دارد و می تواند مثبت، منفی و یا صفر باشد. توجه کنید همان طور که در کتاب نیز توضیح داده شده است کمیتی که در فیزیک اهمیت دارد ΔU است نه U .

۱۱ الف) نادرست - انرژی پتانسیل گرانشی (نسبت به زمین) برای دو شخص هم جرم، فقط به ارتفاع از مبدأ در نظر گرفته شده بستگی دارد.
 ب) نادرست
 پ) درست - زیرا این کار با تغییرات انرژی پتانسیل گرانشی آنها یکسان است.
 ت) درست

۱۲ الف) تندی هر سه یکسان است زیرا از ارتفاع های یکسان رها

شده اند و تندی در پایین سطح شیب دار بدون اصطکاک تنها به ارتفاع بستگی دارد ($v = \sqrt{2gh}$).

ب) کار نیروی وزن با تغییرات انرژی پتانسیل گرانشی برابر است و این کار برای جسم وسطی بیشتر است زیرا جرم بیشتری دارد.

۱۳

$$h = 30 \text{ m}$$

$$v = 5 \text{ m/s}$$

$$K_1 + U_1 = K_2 + U_2$$

سطح زمین را مبدأ پتانسیل گرانشی می گیریم بنابراین $U_2 = 0$

$$\frac{1}{2}mv^2 + mgh = \frac{1}{2}mv_f^2 \Rightarrow v_f = 91 \text{ m/s}$$

۱۴

$$v_1 = 35 \text{ m/s}, v_2 = 32 \text{ m/s}, h = ?$$

مکان جدا شدن از سکو را مبدأ پتانسیل در نظر می گیریم بنابراین داریم:

$$K_1 + U_1 = K_2 + U_2 = \frac{1}{2}mv_1^2 = \frac{1}{2}mv_2^2 + mgh \Rightarrow h = 10.2 \text{ m}$$

۱۵ چون اصطکاک نداریم طبق اصل پایستگی انرژی مکانیکی، چون ارتفاع و تندی همه آنها در ابتدا یکسان است بنابراین تندی آنها در لحظه برخورد با زمین هم یکسان خواهد بود و در نتیجه چون جرم یکسان دارند انرژی جنبشی یکسانی نیز خواهند داشت.

۱۶ الف) $m = 50 \text{ g}$
 $v_1 = 1/5 \text{ km/s} = (1/5 \text{ km/s})(10^3 \frac{\text{m}}{\text{km}}) = 1/5 \times 10^3 \text{ m/s}$
 $h = 1/6 \text{ m}$
 $v_2 = 0/45 \text{ km/s} = 0/45 \times 10^3 \text{ m/s}$

ب) $W_f = E_f - E_1$

الف)

$$W_f = (K_f + U_f) - (K_1 + U_1) = [\frac{1}{2} \times 50 \times 10^{-3} \text{ kg} \times (0/45 \times 10^3 \frac{\text{m}}{\text{s}})^2] + 0 - [\frac{1}{2} \times 50 \times 10^{-3} \text{ kg} \times (1/5 \times 10^3 \frac{\text{m}}{\text{s}})^2 + 50 \times 10^{-3} \text{ kg} \times 9/8 \frac{\text{m}}{\text{s}^2} \times 1/6 \text{ m}] = -5/1 \times 10^4 \text{ J}$$

ب) کار نیروی وزن برابر $784 \times 10^{-3} \text{ J}$ است که در مقابل کار نیروی اصطکاک قابل چشم پوشی است.

۱۷

$m = 12 \text{ kg}, h_A = 5/0 \text{ m}, h_B = 3/2 \text{ m}, v_B = ?$

الف)

$E_A = E_B$

$U_A + K_A = U_B + K_B$

$mgh_A = mgh_B + \frac{1}{2}mv_B^2$

$9/8 \text{ N/kg} \times 5/0 \text{ m} = 9/8 \text{ N/kg} \times 3/2 \text{ m} + \frac{1}{2}v_B^2 \Rightarrow v_B = 5/9 \text{ m/s}$

ب) کار نیروی وزن برابر است، با منفی تغییرات انرژی پتانسیل گرانش جسم

$W_{mg} = -mg\Delta h = -mg(h_C - h_A) = -12 \text{ kg} \times 9/8 \text{ N/kg} \times (2/0 \text{ m} - 5/0 \text{ m}) = +3/5 \times 10^2 \text{ J}$

۱۸ الف) انرژی گلوله قبل از رها کردن برابر است با انرژی پتانسیل گرانشی آن (توجه شود که گلوله باید رها شود و هیچ گونه انرژی جنبشی نباید به گلوله داده شود) بنابراین در برگشت مقداری از انرژی آن به دلیل مقاومت هوا تلف خواهد شد و مطمئن خواهیم بود که تا ارتفاعی کمی پایین تر از محل رها شدن بالا خواهد آمد.

ب) در این حالت احتمال برخورد با صورت دانش آموز وجود دارد.

۱۹

$$m_1 = 6/50 \times 10^4 \text{ kg}, t = 18 \text{ s}, h = 75 \text{ m}, m = 3/20 \times 10^4 \text{ kg}$$

$$m = m_1 + m_2 = 9/7 \times 10^4 \text{ kg}$$

$$P = \frac{W}{t} = \frac{mgh}{t} = \frac{9/7 \times 10^4 \times 9/8 \times 75 \text{ m}}{18 \text{ s}}$$

$$P \approx 3/9 \times 10^2 \text{ W}$$

$$P = (3/9 \times 10^2 \text{ W}) \left(\frac{746}{1} \frac{\text{hp}}{\text{W}} \right) \approx 2/90 \times 10^2 \text{ hp}$$

۲۰

$$m = 72 \text{ kg}, t = 9 \text{ s}, n = 50, y = 3 \text{ cm}$$

$$h = ny = 50 \times 3 = 1/5 \times 10^2 \text{ cm} = 15 \text{ m}$$

$$P = \frac{W}{t} = \frac{mgh}{t} = \frac{72 \times 9/8 \times 15}{9} = 1/2 \times 10^2 \text{ W}$$

۲۱

$$v_1 = 0, m = 72/0 \times 10^4 \text{ kg}, d = 2/05 \times 10^2 \text{ m}$$

$$v_2 = 70 \text{ m/s}$$

(الف)

$$W_t = \Delta K$$

$$W_t = \frac{1}{2} m (v_2^2 - v_1^2) = \frac{1}{2} \times 7/20 \times 10^4 \text{ kg} (70^2 - 0^2) = 1/8 \times 10^6 \text{ J}$$

$$h = 560 \text{ m}, v_2 = 140 \text{ m/s}$$

(ب)

$$W_{mg} = -\Delta U = -mg(h_2 - h_1) = -72/0 \times 10^4 \text{ kg} \times 9/8 \text{ N/kg} \times 560 \text{ m} = -3/9 \times 10^6 \text{ J}$$

(ب) سه نیروی دیگر بر هواپیما اثر می کند. ۱- نیروی جلو بر هواپیما (پیشرانه thrust) ۲- نیروی بالا بر (lift) ۳- نیروی مقاومت هوا (drag) که کار نیروی مقاومت هوا منفی و سایر نیروها زمانی که هواپیما در حال جلو رفتن و اوج گرفتن است مثبت است.

۲۲

$$h_1 = 2/05 \times 10^2 \text{ m}, h_2 = 2/70 \times 10^2 \text{ m}, \Delta h = 6/50 \times 10^2 \text{ m}$$

$$\Delta U = mg\Delta h = (8/60 \times 10^4 \text{ kg}) \times (9/8 \text{ N/kg}) \times (6/50 \times 10^2 \text{ m}) = 5/48 \times 10^6 \text{ J}$$

$$\text{برای یک پمپ } \frac{\Delta U}{\dot{V}} = \frac{5/48 \times 10^6}{2} = 2/74 \times 10^6 \text{ J}$$

$$\frac{2/74 \times 10^6 \text{ J}}{1 \text{ s}}$$

$$\text{توان هر پمپ } P \Rightarrow P = \frac{2/74 \times 10^6}{1 \text{ s}} = 9/78 \times 10^6 \text{ W} = 9/78 \text{ MW}$$

$$= (9/76 \times 10^6 \text{ W}) \times \left(\frac{\text{hp}}{746 \text{ W}} \right) = 1/31 \times 10^4 \text{ hp}$$